

شبه‌های چالشی صبا؛ تریونی آزاد برای اهالی فرهنگ و هنر

نقش کیوریتوری در هنر معاصر

هر چند پدیده کیوریتوری در جهان از پیشینه‌ای طولانی برخوردار است و ریشه آن به چندین قرن قبل برمی‌گردد؛ اما این مقوله چند سالی است که در عرصه هنرهای تجسمی کشور ما رواج یافته است. اگر پیش از این، گالری‌داران نسبت به ورود کیوریتورها برای برگزاری نمایشگاه‌ها موضع‌گیری می‌کردند، امروز به خوبی به این امر واقفند که ورود کیوریتورهای حرفه‌ای و متخصص که به مدد دانش و آگاهی در این حوزه فعالیت می‌کنند به طور قطع می‌توانند در ارتقاء سطح کیفی یک نمایشگاه نقشی کلیدی داشته باشند. این گزارش به همراهی بعضی از گالری‌داران، هنرمندان و کیوریتورهای هنرهای تجسمی به بررسی این پدیده از گذشته تا امروز می‌پردازد.

معصومه مظفری پیشکسوت نقاشی:

برخی کیوریتور درباره مبانی بدیهی هم دانش کافی ندارند

معصومه مظفری؛ هنرمند پیشکسوت نقاش دربار پدیده کیوریتوری گفت: تجربه من در این زمینه این بوده است که بعضی مواقع، افرادی به عنوان کیوریتور مراجعه کرده و از من می‌خواهند تا یکی از آثارم را برایشان بفرستم، جالب است که حتی خودشان نیامده‌اند تا کارهای من را از نزدیک انتخاب کنند و ببینند اصلا اثر من با کارهای دیگر نمایشگاه همخوانی دارد یا نه. به نظر من چنین فردی اصلا نباید عنوان کیوریتور را روی خود بگذارد. کیوریتور یک برنامه مشخص برای برگزاری نمایشگاه دارد و برای مجموعه آثار هنرمندان مختلف که در کنار هم قرار می‌دهد دلایل قانع‌کننده‌ای ارائه می‌کند. از این‌ها گذشته، کیوریتور حتما باید برای نمایشگاهی که می‌خواهد برگزار کند یک استیتمنت داشته باشد. اما متأسفانه در این سال‌ها گاهی افرادی وارد این حوزه شده و نام خود را کیوریتور می‌گذارند که درباره مبانی بدیهی این حیطه هم دانش کافی ندارند و در واتس‌آپ به هنرمندان مد نظر خود پیام داده و از آنها می‌خواهند که آثارشان را برای او بفرستند. در عین حال معتقدم که هر هنرمندی الزامی ندارد که کیوریتور باشد و در مواقعی، اصلا لازم نیست که کیوریتور یک هنرمند باشد. فقط کافی است تا به آنچه دار انجام می‌دهد تسلط داشته باشد و ضوابط این حوزه را رعایت کند. نه این که عنوان کیوریتور را روی خود بگذارد و از چند دوست هنرمند خود که می‌داند به او نه نمی‌گویند بخواند تا آثارشان را برای نمایشگاه ارسال کنند.

این هنرمند در پاسخ به این که اساسا تعریف کیوریتور چیست اضافه می‌کند: هر چند در این زمینه مطالعه چندانی نداشته‌ام اما بر اساس تجربه فقط می‌دانم قطعا به این شکل نیست که فردی در منزل خود بنشیند و از راه دور به گردآوری آثار برای برپایی یک نمایشگاه بپردازد. کیوریتور باید حتما برای نمایشگاهی که می‌خواهد برگزار کند یک دلیل موجه داشته باشد و این که لزوم برگزاری نمایشگاه را بداند و برای خودش و هنرمندانی که می‌خواهند در این رویداد شرکت کنند مشخص باشد که چرا چنین آثاری را انتخاب کرده است. امروز بعضی از افرادی که عنوان کیوریتور را روی خود می‌گذارند به برگزاری نمایشگاه‌هایی می‌پردازند که چنین حرکتهایی بیش از آن که اصولی باشد حالت دورهمی‌های دوستانه دارد.

با این هنرمند که چندین دوره ریاست هیات مدیره انجمن هنرمندان نقاش را به عهده داشته است این سوال را مطرح می‌کنم که اساسا انجمن چقدر می‌تواند در تشخیص سره از ناسره در زمینه ورود کیوریتورها به نمایشگاه‌های مختلف نقش داشته باشد، وی اظهار داشت: این مسئله در حوزه وظایف انجمن نیست، ضمن این که نباید فراموش کرد مرتفع شدن چنین مشکلی یک شبه حاصل نمی‌شود. سال‌هاست که به وقت برگزاری نمایشگاه‌های گروهی؛ با افرادی مواجه هستیم که به عنوان کیوریتور به این حیطه ورود می‌کنند و تخصص چندانی هم در این زمینه ندارند. به‌نظرم؛ رسانه‌های گروهی به خصوص نشریات تخصصی و روزنامه‌ها می‌توانند با نوشتن نقد و گفت‌وگو در این زمینه بیشتر تاثیرگذار باشند.

پریسا پهلوان مدیر گالری ویستا:

کیوریتور در بستر هنر معاصر، نقشی تاثیرگذار دارد

پریسا پهلوان مدیر گالری «ویستا» نیز با اشاره به این که بحث کیوریتوری در حال حاضر اهمیت زیادی دارد گفت: واژه کیوریتوری سابقه در اواسط قرن بیستم داشته و در دهه‌های اخیر بیشتر مطرح شده است. همچنین، پیش‌تازان این حیطه نظریه‌های خود را ارائه کرده و کارهای زیادی در این باره انجام داده‌اند. آنچه مسلم است این که در بستر هنر معاصر، نقش کیوریتور؛ امری جدی و تاثیرگذار تلقی

چنین اموری بپردازد. به هر حال در این زمینه ناامید نیستیم و اطمینان داریم که اتفاقات خوشایندی در راه است و افرادی در حال تلاش هستند تا اتفاقات نوینی را در هنر تجسمی کشور رقم بزنند. ضمن این که گاه، کیوریتور می‌تواند یک جامعه‌شناس و انسان‌شناس باشد و حتما هنرمند هم نباشد تا با داشتن چنین مولفه‌هایی، فضای تازه‌ای را در نمایشگاه‌ها با کمک هنرمندان خلق کند.

پهلوان در پاسخ به این سوال که خود شما به عنوان یک گالری‌دار، کیوریتورهایی که متقاضی برگزاری نمایشگاه در گالری «ویستا» هستند را براساس چه معیاری انتخاب می‌کنید اذعان داشت: اگر از آنها شناخت کافی نداشته باشم در خواست می‌کنم تا حتما پروپوزال خود را ارائه دهند تا ببینم ایده‌هایشان چقدر به خط مشی گالری نزدیک است. چندین سال است که در کنار گالری داری به برگزاری جایزه بزرگ «ویستا» هم می‌پردازیم که امیدوارم یکی از دوره‌های این جایزه با حضور کیوریتورها برگزار شود. البته این پدیده هنوز در کشور ما جوان است، به همین خاطر است که در اغلب مواقع، آنچه اتفاق می‌افتد بیش از آن که از تعریف صحیح و قاعده‌مند کیوریتوری برخوردار باشد، حالت دورهمی‌های دوستانه را دارد. در حالی که کیوریتور می‌بایست برای برگزاری نمایشگاه، یک پرسش در ذهن خود داشته باشد و براساس آن، به تحقیقات میدانی و جمع‌آوری مستندات و چنین آثار بپردازد. به بیان ساده‌تر، کیوریت کردن یک نمایشگاه پروسه‌ای زمان‌بر و نیازمند مطالعات کتابخانه‌ای است که اگر به درستی انجام نشود از مولفه‌های اصلی خود فاصله می‌گیرد.

حسین محسنی مدیر گالری آرتییشن:

کیوریتوری در کشور ما به جایگاهی که باید نرسیده است

حسین محسنی مدیر گالری «آرتییشن» نیز در پاسخ به این سوال که مقوله کیوریتوری که در حال حاضر در عرصه هنر تجسمی ایران

می‌شود. اگر چه ممکن است در ایران، فاصله‌هایی از منظر کارکرد کیوریتور در قیاس با هنر جهان وجود داشته باشد اما همین که چنین حرکتهایی که در هنر کشور ما هم شروع شده به خودی خود اتفاق خوشایندی است. به خصوص این که امروز مبحث کیوریتوری دستخوش تغییرات زیادی شده است و دیگر به این مقوله تنها به چشم وسیله‌ای برای توسعه هنر نگاه نمی‌شود، بلکه کیوریتوری توانسته در نگاه فرهنگی جامعه به شکل کلان تاثیر بگذارد. ضمن این که کیوریتوری در سطح جهان به مسائل پیچیده زندگی امروز، تاثیر تکنولوژی، کنشگری و... هم ورود کرده و توانسته تلقی جامعه را متحول کند. در سال‌های اخیر، گالری‌داران و نهادهای فرهنگی بیش از پیش به نقش تاثیرگذار کیوریتور در هنر توجه کرده‌اند.

مدیر گالری «ویستا» افزود: با توجه به مطالعاتی که در این زمینه داشته‌ام می‌بینم که در این سال‌ها تلاش‌های امیدوارکننده‌ای در این حیطه انجام شده است. هر چند به نظر من هنوز راه زیادی باقی است تا به تعاریف واقعی کیوریتوری دست یابیم که مطمئنا به مدد پژوهش و مطالعات وسیع در این زمینه، قدم‌های کیوریتورها نتیجه بخش خواهد شد. گاهی می‌شنوم که بعضی‌ها، کیوریتوری را به معنی نمایشگاه‌گردان یا هنرگردان ترجمه کرده‌اند. در حالی که معتقدم این واژه‌ها، تطابقی با معنای واقعی کلمه کیوریتور ندارد، چون دامنه وظایف کیوریتور وسیع‌تر از نمایشگاه گردانی است. از این رو فکری می‌کنم؛ هنوز پدیده کیوریتوری در هنر معاصر ایران جا نیفتاده است. اما نباید فراموش کرد که گالری‌ها برای برگزاری نمایشگاه‌های خود نیازمند حضور کیوریتور هستند و ضرورت دارد که در بستر هنر امروز از لحن، ایده و تفکرات نوی کیوریتورها بهره گرفته شود. به همین خاطر ضرورت دارد که به کیوریتورهای جوان، فرصت فعالیت داد و با آنها همراهی کرد. از طرفی، کیوریتور هم باید بداند که برای برگزاری یک نمایشگاه وظایف مهمی از چاپ کاتالوگ تا پرنز آثار و نگارش استیتمنت را به عهده دارد که باید به واسطه مطالعه و پژوهش به انجام